

„Šlykštukai“ – žaislai iš nuodų?

Viešojoje erdvėje plintanti „pasidaryk pats“ mada gaminti žaislus, vadinamus išmaniuoju plastilinu ar šlykštukais (angliškai slime) iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti nekaltai. Internetinėje erdvėje skelbiamuose įrašuose šis užsiėmimas įvardijamas kaip puiki edukacinė priemonė, skatinanti vaikų ir paauglių kūrybingumą. Tačiau nei viena instrukcija, kurios sudėtyje yra borakso, nepažymi, jog šis žaislas pavojingas sveikatai, ypač vaikų ir paauglių.

„Boraksu“ vadinama daug medžiagų

Viena iš pagrindinių ir ypač kenksmingų mineralų sudėtinių dalių yra boraksas. Buityje paplitusiu bendrinio pavadinimu „boraksas“ paprastai vadinamos kelios cheminės medžiagos: dinatrio tetraborato dekahidratas, bevandenis dinatrio tetraboratas, dinatrio tetraborato pentahidratas, bevandenis dinatrio oktaboratas, dinatrio oktaborato tetrahidratas ir dar kelios boro rūgšties natrio druskos.

Sudėtyje – nuodai

Europos Sąjungos reglamentas, nustatantis cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo reikalavimus (jį galite rasti pagal raktinius žodžius „Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008“), visas šias medžiagas, o taip pat ir boro rūgštį, priskiria 1B kategorijos toksiškai reprodukciją veikiančioms medžiagoms. Pagal minėtą reglamentą, šių medžiagų etiketėse turi būti toks įspėjamasis ženklas ir tekstas:

Gali pakenkti vaisingumui. Gali pakenkti negimusiam kūdikiui.

Tykanti grėsmė – nevaisingumas ir vaisiaus apsigimimai

Tačiau, jei įspėjamieji ženklai dar neatbaidė nuo noro pasigaminti tokį žaislą, galbūt informacija apie tai, kaip veikia šios medžiagos, padės geriau apsispręsti. Nustatyti priežastinį ryšį tarp vaikystės žaislų ir problemų susilaukti vaikų suaugus bei tikimybės, jog vaikas gims su sunkiais sveikatos sutrikimais, yra sudėtinga. Tačiau šių medžiagų toksiškumas reprodukcijai yra įrodytas laboratoriniais tyrimais naudojant eksperimentinius gyvūnus (paprastai peles ir žiurkes). Šių bandymų duomenys parodė, jog boro rūgšties natrio druskos ypač kenkia vyriškos lyties gyvūnams. Berniukų reprodukcinei sistemai šios medžiagos gali pakenkti ne tik vaikystėje, bet dar esant gimdoje, kai nėščia moteris gauna šių nuodų. Neskirstant pagal lytį, dėl šių medžiagų neigiamo poveikio iščiose vaikams gali pasireikšti įgimtos stuburo slankstelių, akių, kraujotakos ar centrinės nervų sistemos anomalijos.

Veiklą su nuodingosiomis medžiagomis reglamentuoja įstatymai

Lietuvos Respublikos nuodingųjų medžiagų priežiūros įstatymas 1B kategorijos toksiškai reprodukciją veikiančias medžiagas (taigi ir boraksą) priskiria nuodingosioms medžiagoms. Įstatymas taip pat nustato, kad nuodingąsias medžiagas gali naudoti tik tie asmenys, kurie atitinka įstatyme nurodytą kompetenciją ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimus, turi įstatyme nurodytą leidimą ir veiklą vykdo patalpose, atitinkančiose Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtintus reikalavimus. Už šio įstatymo pažeidimus taikoma baudžiamoji atsakomybė.

Už neteisėtą borakso naudojimą gresia teistumas

Todėl prieš perkant ir naudojant boraksą reikėtų savęs paklausti: ar tikrai turiu reikiamų medicinos ir chemijos žinių bei praktinės nuodingųjų medžiagų naudojimo patirties? Ar mano namai tikrai atitinka minėtus patalpų reikalavimus? Ar žinau, kas tai yra saugos duomenų lapas ir kurioje jo dalyje rašoma apie asmens apsaugos priemonės, kurias privaloma naudoti dirbant su nuodingąja medžiaga? Ir, galų gale, kokią įtaką mano tolesniam gyvenimui padarytų teistumas?